

Knocke - Knokke

Danny Lannoy

Na de 2de Wereldoorlog werd de naam van onze badplaats met dubbele 'K' geschreven, volgens de nieuwe spelling, maar lang voorheen was dit ook al een discussiepunt geweest.

In de jaren '30 bestond er een commissie die zich bezighield met de schrijfwijze van verschillende gemeentenamen. In het Belgisch Staatsblad van 1 december 1930 werd de badstad geciteerd als KNOCKE, op voorstel van de commissie en gebaseerd op de schrijfwijze in de 18de eeuw, in het bijzonder in de tijd van Keizerin Marie-Theresia. Het Staatsarchief beschikte over een landkaart uit 1715, (Nr. 1391) van het 'Hazegras' met de vermelding van Knokke met dubbele k.!

De arrondissementscommissaris Coppieters 't Wallant vroeg de zienswijze van het gemeentebestuur. Het college zat eerder verveeld met deze zaak en contacteerde het Staatsarchief. Conservator C. Van den Haute verklaarde dat dit zijn bevoegdheid niet was maar *'evenwel schijnt het mij twijfelachtig dat, zoals U zegt, zij zich baseert op de schrijfwijze van de 18de eeuw'*. Het archief te Brugge werd geraadpleegd. In een brief van 24 januari 1931 antwoordde conservator Baron Van Zuylen (1) dat een kaart van het Hazegras 'Cnocke' vermeldt en dateert van 1755. Andere documenten droegen de benaming 'Cnocke' en 'Knocke'.

Er werd een reeks andere instanties geraadpleegd zoals de Watering Volkaertsgote, de Watering Eijensluis, Groot Reygaersvliet in Brugge, de archieven van de St. Sebastiaansgilde, de Kerkfabriek en de doopregisters en bundels van de burgerlijke stand.

Eugeen Janssens, hotelhouder in Sluis en kaartenverzamelaar, vond op diverse kaarten het toenmalig landbouwdorp als Cnocken, Cnocke, Knock en Knocke. Op één kaart (Tirion) uit 1747 stond 'Knokke' ! Heel wat rekeningen en documenten berustende in de archieven uit 1776-1788 vermelden 'Knocke'.

Directeur van de Gemeenteschool Gaston Van Steene en directrice Vandermarcke adviseerden de gemeentenaam als 'Knocke' te blijven schrijven alsook Joseph Retsin waarnemend schoolhoofd van de wijksschool in de 'Oosthoek'.

In een brief van 22 december 1932 vroeg het gemeentebestuur aan de minister van Binnenlandse Zaken enige duidelijkheid in deze zaak. Het Ministerie van Kunsten en Wetenschappen adviseerde dat in de scholen 'Knokke' moest geschreven worden. Om de willekeur en verwarring te vermijden diende één standpunt te worden ingenomen. Het departement antwoordde dat de officiële spelling volgens het Belgisch Staatsblad van 12 augustus 1932 moest geschreven worden als 'Knocke'.

Provinciegouverneur H. Baels (2) liet weten dat het Ministerie van Onderwijs voortaan de gemeente als 'Knocke' zou behouden.

In een brief van 22 september 1934 schreef minister Pierlot (4):

'Het is de zorg voor orde in de bestuurszaken die mij aan dezen regel doet herinneren. Zonder partij te willen kiezen in den strijd tusschen voorstanders der traditioneele spelling en bevorderaars der nieuwe schrijfwijze, kan ik enkel vaststellen dat laatstgenoemde vorm (met kk) niet wettelijk is; bijgevolg kan hij door het Departement dat belast is met het algemeen bestuur van het Rijk, niet voor officieel gehouden worden.'

Ik voeg hieraan toe dat er onder hen, die het in overeenstemming brengen van de spelling der gemeentenamen met de huidige spelling van de Nederlandsche taal voorstaan, velen zijn die achten dat de in 1928 door de Commissie voor Toponymie en Dialectologie aangeprezen oplossing dient beschouwd als voorlopig en aan geen van nu af aan vaststaande regelen beantwoordende...'

Ondertussen waren de gemeentebesturen aangeschreven door het provinciaal bestuur met de melding: 'Het staat de gemeentebesturen vrij, wat hun eigen diensten betreft, de spelling zooals zij voorkomt in de lijst, die verschenen is, in het staatsblad van 12 Augustus 1932 (wet van 22 Juli 1932) te blijven gebruiken'...

De bewuste commissie was in 1926 in het leven geroepen door Minister Camille Huysmans (5). De commissie ging er van uit dat de plaatsnamen moesten gespeld worden in de spelling van de 20ste eeuw.

1930

COMMISSARIAAT
DER ARRONDISSEMENTEN

BRUGGE en OOSTENDE

N° 4061

Verzoek in het antwoord het nummer
en de dagtekening van dit kantschrift te melden.

VOORWERP :

BIJLAGEN :

Boek fidei H. Kabaars :
1648

Overaard :

Aankoop Keek :

De Staat Knoeke
aankoopregister 1-8-1756

Knoeke

6.906
bevolking op 31-12-29

meer dringend.

Mejnheeren,

Sedert eenigen tijd is er eene Commissie tot stand gekomen, die reek gelast heeft met het herzien der schryfwijze van verschillende namen van gemeenten.

Gal van gemeentebesturen zouden reeds tegen deze herziening protest hebben aangeteekend en roepen in dat de naam van eene gemeente noewel als een familie-naam een eigendomsrecht is, waaraan niets mag veranderd worden. Het is echter ook waar dat de schryfwijze van sommige gemeentenamen tyffelachtig is en reeds wijzigingen heeft ondergaan. Daarom wordt de wensch uitgedrukt om een eenvoudige schryfwijze voor te stellen, gebaseerd op deze gebruikt in de 18^e eeuw en meer in 't bijzonder in den tijd

1717-1780 van heizerin Maria Theresia. rond 1750

Daarom trent alle gemeenten Legitten parochiale registers en andere oorkonden in dewelke, zonder moeite, de gebruikte schryfwijze die tot basis zou kunnen dienen, te vinden is.

Gelieft mij, Mejnheeren, uwe reuswijze daarover te laten kennen. In het staatsblad van 21 Juli 1929 is dit van 1° December ll. dat het cijfer der volking opgeeft, zijn de namen der gemeenten en schryfwijze voorgesteld door voornoemde commissie opgegeven.

De arrondissements Commissaris

J. J. Coppiniers & Wallant

aan het Gemeentebestuur van

Knoeke

BADSTAD
KNOCKE-AAN-ZEE

Knocke-aan-zee, 13 December 1933.

VILLE BALNÉAIRE
KNOCKE-SUR-MER

N° 30.442

...

MM. G. VANSTEENE - VANDERMARCKE - RETSIN
Schoolhoofden T/S.

Onderstaand schrijven van den Heer Gouverneur der Provincie, in dagteekening 8-12-1933, inzake de spelling van de naam onzer gemeente, voor 't noodige gevolg overgemaakt aan de schoolhoofden der stedelijke onderwijsgestichten:

"Brugge, 8-12-1933.

"Aan het Gemeentebestuur van KNOCKE.-

"De Heer Minister van Openbaar Onderwijs verzoekt mij U te laten weten, als gevolg aan uw schrijven van 21 April 1933, dat de naam uwer gemeente voortaan "K N O C K E" zal geschreven worden in de officieele bescheiden van zijn Departement.

"De Gouverneur
get./ H. BAELS

Hoogachtend.

Op bevel:
De Secretaris,

Burgemeester & Schepenen,

In een bulletin van 1930 legde Professor H.J. Van de Wijer (6), van de Universiteit in Leuven uit waarom de moderne spelling van de Vlaamse Gemeentenamen noodzakelijk was. Hij was promotor van de Koninklijk Commissie voor Toponymie en Dialectologie.

Sedert tientallen jaren was er onduidelijkheid en verwarring over bepaalde gemeentenamen. Er bleek zoals reeds vermeld geen eensgezindheid onder de verschillende ministeries. In de loop van de 19de eeuw was er een Centrale Commissie voor Statistiek (1843), een 'Commission de l'orthographe' (1886-1895) die ijverde voor een consequente aanpak van de spelling maar zonder al te groot succes.

In 1886 werden onder minister Thonissen (7) de voorstellen voor de moderne spelling 'onmeedogenloos gekelderd' door de administratie.

De spelling was een aangelegenheid van taalkundige aard. Vijftig jaar geleden klaagde men dat op 2581 gemeenten er 1733 waren die op verschillende wijze werden gespeld, om nog niet te spreken over de Vlaamse gemeenten die begiftigd waren met zogenaamde Franse benamingen. Er waren ook denkbare spelvormen, g en gh, k, ch en cq, s en z. Enkele voorbeelden waren Edeghem, Santhoven, Zandvoorde, Hoogstaede, Staden, Lillo en Tongerlo, Stabroeck en Assebrouck, Houcke en Poucque.

Aan de voorbereidingen van het huidige voorstel werd medewerking gevraagd aan de Vlaamse 'Toponymische Vereeniging', een honderdtal studenten van de Universiteit in Leuven. Documenten werden gegeven door Prof. Dr. E. Blanquaert en Dr. W. Pee, hoofdonderwijzers en pastoors van verschillende gemeenten in Vlaanderen. De tabellen in woordenboeken, o.a. Van Dale uit 1904, werden geraadpleegd en er volgde een contact met het Nederlands Aardrijkskundig Genootschap en P. Lentz voor de naamgeving onder het Frans Bewind.

Van de Wijer was de mening toegedaan dat de Vlaamse gemeenteraadsleden '(...) niet langer die verouderde routine wensen mede te doen en resoluut met hun tijd willen meegaan'.

In zijn besluit schreef hij: 'De Vlaamsche intellectueele wereld heeft haar mening onbewimpeld te kennen gegeven, wij meenen er te mogen op rekenen dat de regeering aan deze stem gehoor zal geven en niet zal aarzelen de besluiten van onze commissie met haar gezag te bekrachtigen'.

In een brief van 4 november 1937 kreeg de Minister van Binnenlandse Zaken het volgende antwoord van de Kon. Commissie: 'Ten gerieve van de gemeente Knokke werden bepaalde gedeelten van dit

Voetnoten:

- (1) Baron Albert van Zuylen van Nijevelt (1870-1936), historicus en Rijksarchivaris te Brugge. Lid van een adellijke familie, erfelijk opgenomen in de adelstand van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden.
- (2) Gouverneur Henri Baels (Oostende 1878- Knokke 1951) katholiek politicus sedert 1912, Minister van Landbouw 1926-31, Minister van Openbare Werken 1926-1929, Minister van Binnenlandse Zaken en Volksgezondheid van 1929-1931. Dochter Liliane werd de 2de echtgenote van Koning Leopold III. Was gouverneur van 1933 tot 1940.
- (3) Jan Claeys (1900-1984) gemeentesecretaris van Knokke vanaf 1925 tot 1965.
- (4) Minister Hubert Pierlot (1883-1963) politicus uit provincie Luxemburg. Eerste Minister van 1939-45, minister van Binnenlandse Zaken 1934-35, van Landbouw 1936-39, katholiek politicus. Kwam in conflict met de koning nopens de capitulatie. Vluchtte naar Engeland en leidde er de regering in ballingschap.
- (5) Minister Camille Huysmans (1871-1968) politiek actief sedert 1908 bij de BWP (Belgische Werkliedenpartij), was 1ste minister 1946-47, Vz. van de Kamer 1936-39, 1954-55.
- (6) Professor Hendrik Joseph Van de Wijer (1883-1969) Germanist, hoogleraar aan de universiteit van Leuven, promotor van de nieuwe spelling.
- (7) Minister Joseph Thonissen (1816-1891) Limburgs katholiek volksvertegenwoordiger. Minister van Binnenlandse Zaken en Onderwijs in de regering August Beernaert.
- (8) Frans Desmidt, (Dudzele 22.01.1882) burgemeester van Knokke sedert 1927, werd opgepakt door de Gestapo en weggevoerd naar Buchenwald waar hij in Brunshausen overleed op 25.11.1944. (zie Dirk Degraeve & D.Lannoy, biografie 'Cnocke is hier', tijdschrift 36, jaargang 1999).
- (9) Florent Leyn woonde in Knokke sedert 1929 en was lid van het VNV, (Vlaamsch Nationaal Verbond) dat pleitte voor een 'Dietsche' Volkstaat. In 1933 was deze groep opgericht als reactie op de verdeeldheid binnen de regionale Vlaamse partijen. Hij bekleedde dit ambt tot september 1944.
- (10) Gouverneur Ridder Pierre van Outryve d'Ydewalle (1912-1997) dienstdoend gouverneur van West-Vlaanderen 1944, definitief in december 1945. In 1937 kabinetsmedewerker bij Pierlot, secretaris van de ministerraad. Gedurende WOII was hij bij het Verzet- en Inlichtingsdienst.

Bibliografie:

- Gemeentelijk Archief Knokke-Heist : Schrijfwijze Knocke 1931-1941, bundel nr. 501.41
 F.DEVINCK, D.LANNOY, *Keltische oorsprong in een Germaans daglicht gesteld*, 'Cnocke is hier', tijdschrift 46a, jg. 2009.
 H.J. VAN DE WIJER, *Handelingen van de Koninklijke Commissie voor Toponymie & Dialectologie IV*, 1930.
 H.J. VAN DE WIJER, *Voor de moderne spelling van onze Vlaamse gemeentenamen*, Kon. Com. Top. & Dial., 1931.